



דנ"פ 545/16 - לשכת עורכי הדין - ועדת האתיקה הארצית, פלוני נגד מדינת ישראל, פלוני, מדינת ישראל, לשכת עורכי הדין - ועדת האתיקה הארצית

בית המשפט העליון

דנ"פ 545/16

דנ"פ 576/16

כבוד הנשיאה מ' נאור
לשכת עורכי הדין - ועדת האתיקה הארצית
פלוני

לפני:
המבקשת בדנ"פ 545/16:
המבקש בדנ"פ 576/16:

נ ג ד

1. מדינת ישראל	המשיבים בדנ"פ 545/16:
2. פלוני	המשיבות בדנ"פ 576/16:
1. מדינת ישראל	
2. לשכת עורכי הדין - ועדת האתיקה הארצית	

בקשות לדיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון
ברע"פ 751/15 מיום 9.12.2015 שניתן על ידי כבוד
השופטים: נ' הנדל, נ' סולברג וא' שהם

בשם המבקשת בדנ"פ 545/16

והמשיבה 2 בדנ"פ 576/16: עו"ד דקלה קליין-יונה

בשם המבקש בדנ"פ 576/16

והמשיב 2 בדנ"פ 545/16: עו"ד שרון נהרי; עו"ד יורם שפטל;

עמוד 1



החלטה

1. לפניי שתי בקשות לקיום דיון נוסף בפסק דינו של בית משפט זה ב-רע"פ 751/15 מיום 9.12.2015 (השופטים נ' הנדל; נ' סולברג; ו-א' שהם). במסגרת פסק הדין ניתנה רשות ערעור, ואולם נדחה הערעור לגופו, על החלטת בית המשפט המחוזי בתיק ע"ח 21372-11-14 לדחות את הערר שהוגש על פסק-דינו של בית המשפט השלום בתיק צ"א 36952-03-14. הבקשות נסובות על היקף תחולתו של חיסיון עורך-דין-לקוח (להלן: החיסיון), כאשר במוקד הדיון עומדת שאלת תחולת החיסיון על שכר הטרחה אותו משלם הלקוח לעורך דינו.
2. תחילת הליך זה במתן צו, במסגרת חקירה פלילית נגד המבקש ב-דנ"פ 576/16 (להלן: המבקש), אשר מורה לבאי כוחו להמציא הסכמי ייצוג ומסמכים חשבונאיים המעידים על היקף התשלומים שהעביר להם המבקש. לאחר קבלת הצו פנו באי-כוחו של המבקש לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין (המבקשת ב-דנ"פ 545/16. להלן: המבקשת) לקבלת חוות-דעתה משום החשש לפגיעה בחיסיון. חוות דעתה של המבקשת הייתה כי המסמכים המבוקשים חוסים תחת החיסיון. ביום 5.11.2014 דחה בית משפט השלום את חוות דעתה של המבקשת וקבע כי המסמכים המבוקשים אינם חוסים תחת חיסיון, ועל כן על באי-כוחו של המבקש למסרם למשיבה. המבקש ערר על ההחלטה לבית המשפט המחוזי. ביום 5.1.2015 החליט בית המשפט המחוזי לדחות את הערר. על החלטה זו הגיש המבקש בקשת רשות ערעור.
3. בית המשפט קבע כי "טרם הזדמן לנו להכריע באופן פוזיטיבי בשאלה, האם סכום שכר הטרחה חוסה תחת חיסיון עורך-דין-לקוח", ועל כן החליט ליתן למבקש רשות ערעור. עם זאת דחה בית המשפט את הערעור גופו. בית המשפט בחן את הוראות החוק הרלוונטיות בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, ובחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961. הוא קבע כי מבחינה לשונית, ספק רב אם שכר הטרחה ששולם לעורך הדין או חשבונות המס שנמסרו על ידו ללקוח בגין תשלום שכר טרחה, נוגעים ל"שירות המקצועי" שמעניק עורך-דין ללקוחו (לפי סעיף 48 לפקודת הראיות), ועל אחת כמה וכמה שהם אינם בעלי "קשר ענייני" לשירות (לפי סעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין). עוד קבע בית המשפט כי גם מהבחינה התכליתית לא נועד החיסיון למנוע את גילוי של סכום שכר הטרחה או את מסירת חשבונות המס לצד שכנגד, וכי פרטים אלו אינם מהווים חלק מהתקשורת בין עורך הדין ללקוחו עליה מבקש החיסיון להגן. בית המשפט הדגיש כי העובדה שחשבונות המס או מסמכים חשבונאיים אחרים המפרטים סכומי כסף שהועברו לעורך דין מלקוח, מצויים ברשות עורך הדין, אינה הופכת אותם למסמכים בעלי קשר ענייני לשירות המקצועי שהוא מעניק. למעשה, מסמכים אלה הם מטבעם מסמכים המגיעים לצדדים שלישיים, כגון רואי חשבון ורשויות המס, ומכאן יש להניח כי אין מדובר בפרטים חסויים. יחד עם זאת ציין בית המשפט, כי במקרים חריגים ביותר, בהם שכר הטרחה או פרטי חשבונות המס משקפים, כשלעצמם, את פרטי התקשורת המקצועית בין עורך הדין לבין לקוחו ועלולים לחשוף מידע הנוגע לתוכן השירות המקצועי, ניתן יהיה לחרוג מהכלל ולהורות על חיסיון המידע או המסמך. בכל הנוגע לנסיבות המקרה שלפנינו קבע בית המשפט כי אין בחשבונות המס המדוברות כדי לחשוף כל מידע הנוגע לתוכן השירות המקצועי אותו קיבל המבקש מבאי-כוחו, ועל כן החיסיון אינו חל.

הבקשות לדיון נוסף



4. עתה מונחת לפניי שתי בקשות לקיום דיון נוסף בפסק הדין. הבקשה הראשונה היא של המבקשת ב-דנ"פ 545/16. טענתה היא כי להלכה שנקבעה השלכה מרחיקת לכת על מקרים רבים לעתיד לבוא בהם יאלצו עורכי הדין ולקוחותיהם לחשוף את הסדרי התשלום ביניהם מבלי שיהיו חסויים. לטענתה, בחשיפה זו טמונה פגיעה בתקשורת החופשית בין עורך הדין ללקוח; באמון המיוחד הנדרש ביחסיהם; ואולי אף בזכות לייצוג. לפיכך מציעה המבקשת כי כל מקרה יוכרע לפי נסיבותיו, ואף מפרטת בבקשתה את רשימת השיקולים אשר יש לשקול לטעמה בבחינה פרטנית זו.

הבקשה השנייה היא של המבקש ב-דנ"פ 576/16. המבקש טוען כי ההלכה החדשה שנקבעה בפסק הדין פוגעת בתקשורת החופשית בין עורך הדין ללקוח; יוצרת הפליה בין עורכי דין פרטיים לבין עורכי דין מטעם הסנגוריה הציבורית אשר ההלכה אינה חלה לגבם, וכך פוגעת גם בזכות הבחירה של הלקוח לבחור את מייצגו; ופוגעת בחופש העיסוק של עורכי הדין הפרטיים. בנוסף טוען המבקש כי במקרים מסוימים, כמו במקרה דנן, הפרטים אותם ראה בית המשפט כפרטי תשלום טכניים עלולים להפיל את הלקוח, ובכך נפגע גם החיסיון מפני הפללה עצמית.

דיון והכרעה

5. הטעמים לקיום דיון נוסף פורטו בסעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984:

"...אם ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון עומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של הלכה שנפסקה בעניין, יש, לדעתם, מקום לדיון נוסף" (ההדגשות הוספו - מ.ב.).

אכן, כפי שצינו המבקשים, בפסק-הדין נקבעה הלכה חדשה, לפיה סכום שכר הטרחה ששולם לעורך הדין, או חשבוניות המס שהעביר ללקוח בגין תשלום זה, אינם חוסים תחת חיסיון עורך-דין-לקוח. עם זאת, וכידוע, לא כל חידוש הילכתי מקים עילה לקיומו של דיון נוסף (ראו, למשל, דנ"א 4011/04 עיריית ירושלים נ' עיזבון המנוח מיכאל אטינגר ז"ל, פ"ד נט(4) 8 (2004); דנ"פ 1237/15 וחנן נ' מדינת ישראל (5.7.2015)). כפי שמורה גם לשון הסעיף, יש לבדוק אם "יש מקום לדיון נוסף", דהיינו אם יש הצדקה עניינית לחזור ולהביא את העניין שוב במותב חמישה או יותר. הצדקה כזאת יכול שתקום אם משקלם של הטעמים המפורטים בסעיף, כפי שהם עולים מתוך הסוגיה העומדת לדיון, הוא כבד ביותר, או שהנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן במיוחד (השוו לדנ"ג 5019/13 בית הדין השרעי לערעורים בירושלים נ' פלונית, פסקה 7 (14.8.2013), והאסמכתאות שם; דנ"א 4813/04 מקדונלד נ' אלוניאל בע"מ, פסקה 15 (29.11.2004); דנ"מ 6101/08 פז חברת נפט בע"מ נ' ועדת ערר מחוז המרכז, פסקה 11 (16.3.2009)).

6. בענייננו, סבורתני כי אין הצדקה עניינית לקיומו של דיון נוסף.

7. ההלכה שיצאה מפסק הדין, אף שיש בה חידוש, אינה מעלה קושי מיוחד. היא עולה בקנה אחד עם הפרשנות הלשונית של הוראות החוק, לפיהן החיסיון יחול אך לעניינים הנוגעים ל"שירות המקצועי" שמעניק עורך-דין ללקוחו או לנושאים שהם בעלי "קשר ענייני" לשירות זה. שכר הטרחה הינו חלק מהמעטפת החיצונית בלבד של הקשר בין עורך הדין ללקוח. ככלל, אין הוא קשור לתוכנה של ההיוועצות, שהיא הגרעין הפנימי של השירות המקצועי. מעטפת חיצונית זו אינה קשורה קשר ענייני או נוגעת לשירות המקצועי שמעניק עורך הדין ללקוח. כפי שכבר נקבע, "הגדרה זו של



החיסיון הנה רחבה למדי ואין להרחיבה יתר-על-המידה על-ידי מתן פירוש ליברלי מדי" (ע"א 632/77 מוסקונה נ' מאור, פ"ד לב(2) 321 (1978)). ההלכה אף עולה בקנה אחד עם התכלית שבסיס החיסיון. החיסיון נועד להבטיח את זכותו של הלקוח לתקשורת חופשית בינו לבין עורך דינו, על מנת להבטיח את יעילות ייצוגו (על"ע 5160/04 אשד נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בירושלים, פ"ד נט(6), 223 (2005)). בניגוד לטענות המבקשים, איני מוצאת כי ההלכה שנקבעה פוגעת, ככלל, בתכלית זו. ממילא מדובר, כפי שמציין השופט נ' סולברג, ב"סוד גלוי", לפחות כלפי רואי החשבון ורשויות המס. ובכל מקרה, בית המשפט ציין מפורשות כי במקרים החריגים בהם עשויה להיפגע התקשורת החופשית בין עורך דין ללקוחו, ניתן יהיה לחרוג מההלכה שנקבעה.

עוד יש להזכיר, כי הדעה ששכר הטרחה של עורך-דין ומסמכי הנהלת החשבונות המצויים בידו אינם חוסים בצלו של החיסיון, כבר הובעה בעבר בערכאות הדיוניות ובספרות (ב"ש (מחוזי - ת"א) 1529/83 ישראלי, ירושלמי כהן ושות' נ' מדינת ישראל (31.12.1983); ב"ש (ת"א) 2717/07 משטרת ישראל נ' עורך הדין יואב מאני (25.12.2007); יעקב קדמי על הראיות: הדין בראי הפסיקה - חלק שלישי 1097-1099 (מהדורה משולבת ומעודכנת, 2009)). יתר על כן, וכפי שמציין פסק הדין, ההלכה אף עומדת בקנה אחד עם המקובל בבריטניה ובארצות הברית.

8. זאת ועוד, בנוהל שהוצא מטעם המבקשת בדבר חיפוש במשרדו או בביתו של עורך דין ניתן למצוא מספר דוגמאות לפרטים שאין להם קשר לשירות המקצועי, ככל הנראה במטרה לסייע לעורכי הדין להחליט מתי הם אינם רשאים לטעון לחיסיון. בין הדוגמאות המופיעות בנוהל כחסי קשר לשירות המקצועי, נכללו: "זהות הלקוח ועובדת הפנייה אל עורך הדין"; "הסכם שכר טרחת עורך הדין"; ו"מסמכי הנהלת חשבונות של עורך הדין" (יעל גרוסמן "נוהל חיפוש במשרדו/ביתו של עורך דין" (2005) 18241&catId=2104 (israelbar.org.il/article_inner.asp?pgId=)). במקרה אחר, הבהירה המבקשת לעורך דין שנחקר בנוגע לחשדות שעלו בנוגע ללקוחו, כי "זהות הלקוח והסדרי התשלום אינם חסויים" ("חקירת עורך דין במשטרה" אתיקה מקצועית 53, 5 (2014)). במקרה נוסף, בו ביקשו רשויות המס לגבות עדות מעורך דין בקשר לחקירה פלילית המתנהלת נגד לקוח לשעבר, קבעה המבקשת כי "העתקי חשבוניות המס בגין שכר הטרחה" אינם חוסים "ככלל" תחת חסיון ("חסיון: פנייה של מס הכנסה העורכת חקירה על הלקוח" אתיקה מקצועית 10, 7 (2004); ראו גם "חסיון עורך-דין-לקוח למול חקירת מס הכנסה", אתיקה מקצועית 21, 3-2 (2007)). דברים אלו מלמדים כי גם המבקשת סברה בשלב כלשהו כי מסמכים חשבונאיים אינם חוסים, ככלל, תחת חסיון עורך-דין-לקוח.

9. בנוסף, ראוי להזכיר כי ההלכה שבפסק הדין עולה בקנה אחד עם הלכה שנקבעה עוד בבג"ץ 447/72 ישמחוביץ' נ' פקיד שומה לחקירות, פ"ד כז(2) 253 (1973)). באותו עניין נקבע כי כרטיסיות רפואיות ובהן שמות מטופליו של רופא אינן בגדר סוד רפואי ולא חל עליהן חיסיון רופא-חולה, ועל כן ביכולתו של פקיד השומה לעיין בהן. אמנם, חיסיון רופא-חולה שונה שוני מהותי מחיסיון עורך-דין-לקוח, ואולם יש גם דמיון בין השניים, ובכל מקרה המגמה דומה.

10. איני מוצאת לנכון להביע דעה באשר להצעת המבקשת לבחון כל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו. הצעה זו כבר עמדה בפני בית המשפט ונדחתה על-ידו. ובעיקר - בית המשפט ציין כי אף אם היה מקבל את השקפתה של המבקשת, הרי שלא מצא לשנות מהחלטתו בנסיבות מקרה זה. לפיכך, אף אם תתקבל הצעתה של המבקשת, לא יהיה בכך כדי לשנות בעניינו של המבקש. זו בפני עצמה היא סיבה לדחות את הבקשה. כפי שאמרתי במקום אחר, "הלכה פסוקה וידועה היא כי הליך הדין הנוסף לאנועד למתן פתרון לשאלות תיאורטיות שהכרעה בהן לאתשפיע על זכויות בעלי הדין" (דנ"פ



1668/13 ארביב נ' מדינת ישראל, פסקה 7 להחלטתי (6.6.2013); וראו גם: ד"נ 8/58 ריבלין נ' ווליס, פ"ד יב 789, 794 (1958) ודנ"פ 2001/05 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (3.8.2005).

11. יתר טענות המבקש דינן להידחות. בכל הנוגע לטענת המבקש כי ההלכה פוגעת בחופש העיסוק של עורכי הדין הפרטיים, או כי היא עשויה לגרום להעדפת עורכי-דין מהסוגורית הציבורית על-פני עורכי דין פרטיים, די להזכיר כי "בין הזכות לחופש העיסוק לבין זכות החיסיון של הלקוח אין ולא כלום" (בג"ץ 744/97 גוזלן נ' השופט א' אמינוף - בית-המשפט המחוזי נצרת ואח', פ"ד נא(1) 355 (1997)). גם טענת המבקש כי גילוי המסמכים עלול לפגוע בחיסיון מפני הפללה עצמית אינה רלוונטית לדיון זה. טענה זו היא טענה נפרדת מהטענה בדבר חיסיון עורך-דין-לקוח, ומקומה בפני הערכאות המבררות.

12. לסיכום, סבורני כי המקרה דנא אינו "משתייך לאותם מקרים חריגים-שבחריגים, נדירים-שבנדירים, שבהם יקוים דיון נוסף" (דנ"פ 11414/05 רוזנשטיין נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 14 (31.1.2006)). בהקשר זה, יש לתת משקל מסוים לכך שפסק הדין ניתן פה אחד (דנ"א 2393/12 מדינת ישראל נ' מולה, פסקה 9 (22.4.2012)).

13. סוף דבר: הבקשות נדחות.

ניתנה היום, ב' באדר א' התשע"ו (11.2.2016).

ה נ ש י א ה